

Stručná gramatika interlingvy a slovníček

Určitý člen pre všetky podstatné mená v jedn. a mn. čísle je *le*; s predložkou *de* = *del*, s predl. *a* = *al*. Neurčitý člen je *un*: *le patre*, *le matre*, *le infantes* (otec, matka, deti); *un femina*, *un homine*, *un animal* (žena, človek, zviera). Členy do slovenčiny obvykle neprekladáme.

Množné číslo podst. mien sa končí na *-s*, po spoluhláskach na *-es*: *le lingua* – *le linguas*, *un nation* – *multe nationes* (jazyk – jazyky, jeden národ – mnoho národov).

Prídavné meno má pre jedn. i mn. číslo iba jeden tvar. Kladie sa pred alebo za podstatné meno: *un bon femina*, *un bon homine*, *le bon infantes*; *un belle flor*, *belle flores*, *un idea interessante*, *interessante ideas* (dobrá žena, dobrý človek, dobré deti; pekný kvet, pekné kvety, zaujímavý nápad, zaujímavé myšlienky).

Príslovky odvodené od prídavných mien majú príponu *-mente*: *un recente edition* – *recentemente editate*; *un impossibilitate physic* – *physicamente impossibile* (nedávne vydanie – nedávno vydané; fyzická nemožnosť – fyzicky nemožné).

Druhý stupeň prídavných mien a prísloviak sa tvorí príslovkou *plus*, tretí stupeň príslovkou *le plus* (najviac). Takisto sa tvorí zmenšenie pomocou *minus* a *le minus* (najmenej): *forte* – *plus forte* – *le plus forte* (silný – silnejší – najsilnejší). *Ille es su amico le plus interessante* (on je jej (jeho) najzaujímavejší priateľ). *London es un del plus grande citates del mundo* (London je jedno z najväčších miest sveta). *Le aquila vola plus velocemente que le anate* (orol lieta rýchlejšie ako kačica). *Un kilometro es minus longe que un milia* (kilometer je kratší než míľa).

Sloveso má iba 7 rozličných tvarov:

neurčitok	-r
prítomný čas a rozkazovací spôsob	-
minulý čas	-va
buduci čas	-ra
podmieňovací spôsob	-rea
príčastie činné	-nte
príčastie trpné	-te

(hovoríť)	(vidieť)	(počuť)
<i>parlar</i>	<i>vider</i>	<i>audir</i>
<i>parla</i>	<i>vide</i>	<i>audi</i>
<i>parlava</i>	<i>videva</i>	<i>audiva</i>
<i>parlara</i>	<i>videra</i>	<i>audira</i>
<i>parlarea</i>	<i>viderea</i>	<i>audirea</i>
<i>parlante</i>	<i>vidente</i>	<i>audiente</i>
<i>parlate</i>	<i>vidite</i>	<i>audite</i>

Sloveso sa nemení v osobe a čísle, preto sa podmet musí vždy vyjadriť. Nevyjadruje sa len v rozkazovacom spôsobe a v niektorých neosobných výrazoch. Pomocné slovesá *esser* (byť), *haber* (mať) a *vader* (ísť, kráčať) majú zjednodušený tvar pre prítomný čas: *es* (= esse), *ha* (= habe), *va* (= vade). Rozkazovací spôsob slovesa *esser* je *sia*: *sia benvenite* = buď vítaný, buďte vítani. Koncovky budúceho času a podmieňovacieho spôsobu sú prízvučne: *io parlara*, *videra*, *audira*; *parlarea*, *viderea*, *audirea*.

Perfektum a plusquamperfektum sa tvorí pomocou slovesa *haber* a príchastia trpného: *io ha parlante*, *io habeva parlante* (povedal som, bol som povedal).

Bezprostredne nasledujúci budúci čas sa môže vyjadriť aj pomocou slovesa *vader* a neurčitkom: *io va scriber* (práve idem písať); *nos va vider* (uvidíme).

Výslovnosť je "klasická". Samohlásky sa vyslovujú ako v slovenčine, nemčine, taliančine, španielčine; *c* pred *e*, *i*, *y* sa číta ako *c*, vo

všetkých iných prípadoch ako *k*; *rh*, *th*, *ph* (obvykle v odborných slovách) čítame *r*, *t*, *f*. Prízvuk je obvykle pred poslednou spoluhláskou: *scriber*, ale *io scribe*; *canto*, ale *canton*.

Vocabulario interlingua-slovaco

A

a, **ad** k, 3. pád
ab od
adjutar pomôcť
adoptar prijať
ager konat'
al = **a le**
alicubi niekde
alicun, **alcun** niekto
alique niečo
alora teda
alte vysoký
altere druhý
amar milovať, mať rád
ambe oba, obaja
an či (opyt. častica)
ancora ešte
anno rok
anque tiež
ante pred
antea skôr
aperir otvoriť
apparer objaviť sa
appellar volať
appertiner patriť
apprender učiť sa
apud pri, vedľa

arder horieť
ascoltar počúvať
assatis dost'
assecurar poistiť
assi tak
attender čakať
attinger dosiahnuť
attraher priťahovať
audir počuť
augmentar zveľadiť
avante dopredu

B

basse nízky
bastante dostatočný
batter biť, udierať
belle pekný
ben dobre
besonio potreba
biber piť
bon dobrý
breve krátky

C

cader padať
calide teplý
cambiar vymieňať

camera izba, komora
campo pole
capace spôsobilý
capite hlava
car milý, drahý
casa dom, podnik
caso prípad, pád
cata každý
causa príčina; **a causa**
de pretože
cento sto
cercar hľadať
certe určity, istý
cinque päť
citare mesto
clauder zavrieť
cognoscer poznávať
comenciar začať
como ako
comprar kupovať
comprender
porozumieť
comprensibile
pochopiteľný
con spolu, s
conforme zhodný
considerabile značný

continer obsahovať
convenir zísť sa
coperir prikryť
corde srdce
corpore telo
cosa vec
creder veriť
crescer rásť
cuje ktorého, ktorej
currer utekať, bežať
curte krátky

D

dar dať, dávať
de od, z (2. pád)
deber musieť
dece desať
del = de le
deman zajtra
demandar žiadať
denominator
menovateľ
depost potom, čo
derecto právo,
poplatok
desde = depost
detra vzadu, za
devenir stať sa
dicer povedať
dje deň
difficile ťažký
disparer zmiznúť
dolor bolesť
dono dar
dubita pochybnosť
ducer viesť
dum zatiaľ čo, kým
dunque teda
duo dva
durante que zatiaľ čo

E

e a (spojka)
effortiar se namáhať
sa
era bol (esseva)
es prítom. čas od *esse*
esque opyt. častica
esser byť
esseva min. čas od
esser
est východ
estate leto
estranie zvláštny
estranier cudzí
etate vek
etiam tiež, aj
evolver vyvinúť
exprimer vyjadriť
extra mimo, okrem

F

facer robiť, konať
facie tvár
facile ľahký
facto čin, skutočnosť
familiar oboznámený
felice šťastný
femina žena
fin koniec, účel, cieľ;
a **fin de** za účelom; a
fin que aby; **al fin**
konečne; **in fin**
nakoniec
finir končiť, skončiť
folio list (papiera,
stromu)
foras, foris vonku
forsan možno, azda
forte silný, mocný
fortiar nútiť

frigide studený
fundar založiť
fundo základ

G

ganiar získať
gauder tešiť sa
gaudio radosť
grande veľký
grate vďačný

H

ha prít. čas od *haber*
haber mať
heri včera
hiberno zima
hic tu
hodie dnes
homine človek, muž
hora hodina

I

ibi tam
il ono (neosob. zám.)
il ha má
illa ona
illac tam
ille on, onen, ten
illes oni, ony
illo ono, to
immediate
bezprostredný
imprimer vytlačiť
in do, v
incontrar stretnúť
infra dole, nízko
inseniar vyučovať
insimul dohromady
integre celý, úplný

inter medzi
interea zatiaľ
interim medzitým
intra dovnútra
inviar poslať
io ja
ipse sám
iste tento
isto toto

J

jacer ležať
jam už
jammais niekedy
jectar hádzať
junger spájať
juvene mladý
juxta blízko; vedľa

L

la 4. pád od *illa*
large široký
lassar nechať
latere strana, bok
le určitý člen
leger čítať, zbierať
les 4. pád od *illes*
levar vyzdvihnúť
leve ľahký; ľavý
libere voľný, slobodný
libro kniha
lingua jazyk
littera list; písmeno
lo 4. pád od *illo*
lo que čo (vzťažné zám.)
loco miesto
lontan vzdialený
lor ich (privl. zám.)

los 4. pád od *illos*
lumine svetlo

M

ma ale, avšak, no
mal zlý, zle
malgrado napriek tomu
mancar chýbať
mangiar jesť
mano ruka
matino ráno
me mňa, mne
medie stredný, polovica
melio lepšie (adv.)
melior lepší. (príd. m.)
mense mesiac
mesme sám, samotný
mesmo dokonca aj
mi, mje môj
minor menší
minus menej
a minus que ak nie
al minus aspoň
mitter poslať
moneta peniaze
monstrar ukazovať
morir zomrieť
multe mnohý, veľa
mundo svet

N

nam lebo
nascer narodiť sa
nemo nikto
nette čistý, jasný
ni...ni ani ...ani
nihil nič

nimie prílišný
no nie
nocte noc
nomine meno
non nie
nord sever
nos my, nás
nostre náš
nove nový
de novo opäť, zase
nove(m) deväť
nulle žiaden, nijaký
nunc teraz
nunquam nikdy

O

o alebo
oblidar zabudnúť
obra práca, dielo
obtener dostať
octo osem
oculo oko
offerer poskytovať
omne všetci, všetko
on neos. zám. -ono-
ora teraz, teda

P

pagar platiť
país krajina, zem
parer objaviť sa
parlar hovoriť
parola slovo
parve malý
passato minulosť
pauc málo
pauco málo
paupere chudobný
pede noha

pena námaha, starosť;
a pena sotva, ledva
pensar myslieť
per cez; per penna
perom
periculo nebezpečie
pertiner patriť
placer páčiť sa
plen plný
plure viacerí
plus viac
al plus nanajvýš
de plus k tomu ešte
in plus okrem toho
poc málo
poco málo
poner položiť, postaviť
populo ľud, národ
portar niesť
possibile možný
possibilisar
umožňovať
post po, potom
postea potom,
neskoršie
poter môcť
povre chudobný
prender brať, vziať
presso pri, blízko
presto hneď, ihneď
prime prvý
principal hlavný
pro pre
probar skúsiť
profunde hlboký
proponer navrhovať
proprie vlastný
proque prečo; pretože

Q

qual ktorý, aký
qualque niektorý
quando kedy
quante koľký
quanto koľko
quanto a čo sa týka
quasi takrečeno, asi
ako
quatro štyri
que ktorý, čo; že
qui ktorý, ktorí, kto

R

ration rozum; právo
re vec; čo sa týka; o
reciper dostať, prijať
regatiar poďakovať
reguardar pozerat'
remaner ostať
responder odpovedať
restar ostať
retro späť, nazad

S

salvo okrem; výhrada
san zdravý
saper vedieť
satis dost
scriber písať
se sa
secundo podľa
secur istý, bezpečný
sed ale
seder sedieť
selection výber, voľba
semper, sempre vždy
septe sedem
septimana týždeň

sequer nasledovať
sera = **essera**
sex šesť
si áno; **si non** ak nie
sia buď, nech je
simplicitate
jednoduchosť
sin bez
sinistre ľavý
sol sám; slnko
sortir odchádzať
sovente často
star stáť
su jeho, jej
sub pod
subinde hneď potom
subito náhle, hneď
sud juh
super nad, o, na
supplementari
doplňkový
supponer
predpokladať

T

tacer mlčať
tal taký
tamen predsa
tante toľký
in tanto que tak ... že
tarde neskoro
te teba, ťa
tempore čas
tener držať
timer bať sa
tosto ihneď, čoskoro;
plus tosto skôr,
radšej
tote celý
totevia avšak, jednako

tractar ťahať, konať
traducer prekladať
traher ťahať
trans cez, skrz
travaliar pracovať
tres tri
troppo príliš
trovar nachádzať
tu ty, tvoj
tunc vtedy

U

ubi kde
ubique všade

ulle niektorý, nejaký
ultime posledný
ultra viac ako; mimo
unquam raz, kedysi
usator používateľ
usque až po
utile užitočný

V

vader ísť, kráčať
varie rozličný
venir prísť
ver pravdivý
verso proti

vetere, vetule starý
via cesta; preč
vice -krát
vice versa naopak
a vices niekedy
vista výhľad
voler chcieť
vos vás
vostre váš

W

west západ

Vocabulario international: Post un profunde studio del elementos commun in le linguas principal europeas on ha evolvite certe principios pro le selection e le forma del parolas in interlingua. Le principios fundamental es: 1) Un parola es adoptate in interlingua si illo es commun a al minus tres del linguas anglese, francese, espaniol/portugese, italiano e – in certe casos – germano o russo. 2) Le forma standardisate de un parola debe esser maximalmente conforme al linguas mentionate, i.e. apparer como le “denominator commun” del elementos in le linguas national. Pro personas qui es familiar con le vocabulario pan-occidental interlingua es immediateamente comprensibile a prime vista. Per un message in interlingua on pote assi attinger un considerable publico multinational cultivate. Pro alteros interlingua offere un utile introduction al tresor universal de vocabulos scientific, technic e cultural e al linguas romanic. Interlingua pote esser un profitable factor supplementari in studios lingual e linguistic. Le internationalitate del vocabulario e le simplicitate del grammatica possibilisa al lector o studente tosto occupar le position de un active usator del lingua.

Union Mundial pro Interlingua
Interlingua – communication sin frontieras
www.interlingua.com

© 2017